

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 10:3

Onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr H. A. van Ardel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr E. T. v. d. Born, Helpman (Gr.); Ir B. ter Brugge, Almelo; Dr K. J. Cremer, Kanipen; Dr R. J. Dam, Kampen; Dr A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr D. van Dijk, Groningen; Dr K. Fernhout, Baarn; Drs D. J. Galle, Haarlem; Mevr. G. Gillius-Smitkamp, Ooster-Nijkerk; Dr J. H. Hagenaar, Zwolle; Dr J. van Herksen, Ermelo; A. Janse, Biggkerke; Dr P. Jasperse, Leiden; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr J. v. d. Linden, Tzum; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Drs Joh. Luijcknaar Francken, Rotterdam; Mevr. J. M. Th. Luijcknaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr A. Ringnalda, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; Dr J. C. Rullmann, Wassenaar; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr R. Schippers, Wassenaar; Dr J. Smiljk, 's-Gravenhage; Drs H. Smilde, Groningen; Drs H. Smitskamp, 's-Gravenhage; D. Stroo, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa.; Dr J. J. Zvolle; Dr C. Veenhof, Harkstede; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Jan Zwart, Zaandam.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f 2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f 7.50 en voor Ned.-Indië f 6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct per regel. — Losse nummers f 0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Marcion, het evangelie van den vreemden god. VI. — Uit de Schrift: De werkelijkheden der menschen en de waarheid Gods. (Joh. 19:38.) — Kerkelijk Leven: „Moet dat nu zóó?" IX. Over de „Algemeene Gemede." VIII. — Even Parkeeren: Verbondsleven als factor in de Wereldgeschiedenis. — Lit. en Kunst: Een boek voor de Jeugd. — Geestelijke Adviezen: Belijdenis doen. II. — Het Boek van de Week: Reformatorische polemiek. II. — Zielkunde: Onze slotsom inzake den oorsprong der ziel. — Brief uit Amerika: Vrede en Vooruitgang. — Perschoon. — Correspondentie van de Redactie. — Kerknieuws.

En daarmee staan wij midden in den strijd, die op dit oogenblik woedt in Duitschland, een strijd, dien wij met belangstelling volgen moeten, omdat onze broeders en zusters in den Heere Jezus Christus bij dien strijd betrokken zijn, een strijd, dien wij met belangstelling volgen moeten ook hierom, omdat zij zoo gemakkelijk kan overslaan naar ons land⁶⁸⁾, een strijd, dien wij bovenal met belangstelling volgen moeten, omdat een grondwaarheid van ons Christelijk geloof in geding wordt gebracht — de handhaving van het O. T. als Woord Gods.

De strijd dan om het O. T. Zoolang de Chr. kerk er is, woedt deze strijd⁶⁹⁾, maar nooit werd zij feller gevoerd dan nu, nu de bestrijders van het O. T. alles met zich mee hebben.

De bodem voor die bestrijding is toebereid door de Bijbelcritiek van de vorige eeuw, die handhavend eenige waarde voor het O. T., het geloof in het O. T. als woordopenbaring Gods trachtte te vernietigen⁷⁰⁾, werd nog verder toebereid o.a. door het groote werk van Houston Stewart Chamberlain, die in zijn „Grundlagen des 19. Jahrhunderts" trachtte aan te toonen, dat de ergste vijand van beschaving, natie en Christendom zou zijn de Joodsche geest⁷¹⁾, werd nog ontvankelijker door het anti-semitisme, dat door de Hitler-beweging op een hoogtepunt kwam, wat tengevolge had, dat alles, wat Joodsch was, dus ook het O. T., in een kwaad daglicht kwam te staan, — en nu ontkiemen de vruchten. Begunstigd immers door de regeering van een partij, die in theorie steunt op het positieve Christendom, maar die in werkelijkheid het Christendom lager stelt dan de Germaansche idee, — art. 24 van het program der N.S.D.A.P. luidt immers: wij staan voor vrijheid van alle religieuze belijdenissen in den Staat, voorzover zij zijn bestaan niet in gevaar brengen, en aanstoot geven aan het zedelijke en morele gevoelen van het Germaansche ras. De partij als zoodanig staat op het standpunt van een positief Christendom — verzekeerd van den steun van een der voornaamste leiders dier partij, A. Rosenberg, kan nu de haat tegen het Jodendom in dienst gesteld worden van de bestrijding van het O. T., en kan nu de Germaansche idee uitgespeeld worden tegen de gedachten van het O. T., en loopt de verdediger van het O. T. zelfs de kans als landverrader gestraft te worden.⁷²⁾

68) Niet alleen, dat de N.S.B. in Nederland pogingen aanwendt om ons volk te binden aan de nationaal-socialistische gedachten, ook wordt in Nederland 't nieuwe geloof geïmporteerd. Ik noem bijv. een brochure van Dr P. Molenbroek uit Den Haag, die onder het motto: „Vrijheid en arbeid door Samenwerking en Christelijke deugd bij Ware Volksverbondenheid" — de hoofdletters spreken al duidelijke taal — de Nederlandsche Christenen wil leeren, dat Hitler Gods roeping vervult, als hij strijdt tegen de Joden, en dat Jezus geen Jood geweest is naar het bloed, en die zijn brochure samenvat in 5 stellingen, waarvan de 1e luidt: Christendom en Jodendom zijn in hun diepste wezen lijnrecht tegengestelde levens- en wereldbeschouwingen.

69) Zie bijvoorbeeld: L. Destel, Geschiede des Alten Testaments in der christlichen Kirche.

70) Terecht wijst bijv. het R.K. Apologetische Maandschrift „Het Schild" in een bespreking van deze materie op den invloed, die de z.g.n. Leidsche vertaling in Nederland uitoefent.

Volgens die vertaling zou de Bijbel „somwijlen groote schade aanrichten, en is hij een verzameling van boeken van zeer onderscheiden gehalte: hoog en laag, heilrijk en verderfelijk is daarin doorcengemengd." — Dr v. d. Ploeg in afl. 7 van Jaargang 17.

71) Chamberlains werk had reeds in 1927 — lang voor den bloei der N.S.D.A.P. — 14 drukken gehaald. Alle vooraanstaande Duitse Heidenen spreken met groote waardeering over hem, en zijn boek is des te gevaarlijker, omdat hij een poging doet om op de dingen diep in te gaan, iets, dat maar van weinige werken der Duitse heidenen gezegd kan worden, en zeker niet gezegd kan worden van het bekende boek van Rosenberg, der Mythos des 20. Jahrhunderts. (1e druk 1930, ik heb de 61/62e uitgave.)

72) Want: Die Ablebung des germanistischen Ideals ist nachtes Volksverrat. Rosenberg, overal in zijn: Der Mythos.

En nu is het zoo, dat menig S. A.-soldaat niet meer in de kerk wil komen, als een Joodsche psalm wordt gezongen, nu is het zoo, dat woorden als „Hallelujah" door de predikanten moeten worden vermeden, nu is het zoo, dat als een bijzonderheid in de courant vermeld wordt, dat op den 3den verjaardag van de toestand-koming van het Nazi-bewind ter herdenking in de kerk een Oud-Testamentische tekst genomen wordt, nu is het zoo, dat verwerping van het O. T. geleid heeft bij velen tot een breken ook met het N. T., met het gansche N. T., — niet alleen met de z.g.n. Joodsche gedeelten, — nu is het zoo, dat de naam heiden als een eernaam wordt aanvaard, nu is er het nieuwe Duitse heidendom.

Het nieuwe Duitse heidendom. Wat wil dat nu eigenlijk? Om dat na te gaan, moeten wij eerst vastleggen, dat dit nieuwe heidendom geen eenheid vormt. Er zijn belangrijke schakeeringen onder — ik denk bijv. aan het heel-radical type van Mathilde Ludendorff, de vrouw van den bekenden generaal Ludendorff, die een boek schreef met den veelzeggenden titel „Verlossing van Jezus Christus" (een weg, hoe wij van Jezus Christus af kunnen geraken), maar dat boek wordt door de Duitse heidenen weinig genoemd, en wordt door de nazi-autoriteiten zeer beslist verloochend. Buiten dit kan men drie typen onderscheiden: de richting Rosenberg, de richting Hauer⁷³⁾ en de richting Bergmann⁷⁴⁾, die o.a. elk een eigen weg opgaan in hun gedachten over een hoogste⁷⁵⁾ wezen en over onzen Heere Jezus Christus.

De volgende grondgedachten echter volgen zij allen:

1e. Zij beweren, dat het ras, waartoe iemand behoort, alles in zijn leven beïnvloedt en zeker van beslissenden invloed is op zijn godsdienstig leven. Menschen, die tot verschillende rassen behooren, zullen ook verschillende godsdiensten beoefenen, en ieder moet in den godsdienst den weg van zijn ras volgen. Zoo hij dat niet doet, dan werkt hij mee aan een zeer groote zonde, de ont-aarding van ras en bloed: doet hij dit wel, dan helpt hij mee aan den vooruitgang van het ras, de edelste taak, die aan den mensch wordt opgelegd.

De godsdienst van Duitschland moet zijn de godsdienst der Germanen, omdat die godsdienst voortgekomen is uit het Germaansche bloed en niet vermengd is met ideeën-goed van andere rassen.

Hieruit volgt, dat de joodsche godsdienst, neergelegd in het O. T., verworpen moet worden, omdat die vooreerst uiting is van een ander ras en dan nog van een minderwaardig ras als het afrikaansch-semitisch-syrische ras, en hieruit laten zich nu heel gemakkelijk verklaren de lieflijke benamingen, die men geeft aan het O. T. — een boek van veekooplui en souteneurs, een boek, waaruit de walm van het slechtst-menschelijke opstijgt, enz. enz.

Maar hier zetten zich ook de verschillen in. Men is immers nationaal-socialist en dan aanvaardt men het positieve Christendom!!! (art. 24!)

Maar hoe moet het dan met den Jood Jezus? Men gaat dan verschillende kanten uit.

Sommigen verklaren, dat de genieën der menscheit boven het verschil der rassen staan, althans door dat rassenverschil weinig worden beïnvloed. Zoo'n genie zou bijv. Jezus van Nazareth geweest zijn en zijn apostel Paulus, Joden weliswaar, maar

73) Bekend door zijn: Deutsche Gottschan.

74) Bekend door zijn: Die deutsche National-kirche, en: Deutschland das Bildungsland der neuen Menschheit.

75) Met opzet schrijf ik hier het hoogste wezen. Bij alle verschil, dat hier is onder de nieuwe heidenen, gelooven zij allen in het „het", niet in een „Hij".

HOOFDARTIKEL

Marcion, het evangelie van den vreemden god.

VI.

Marcion en de Duitse Heidenen.⁶⁵⁾

Harnacks wensch, dat in de bonte rijen der mekers naar God ook weer Marcionieten gevonden zouden worden, is niet alleen vervuld in den man, die meent, dat Marcion de verhouding van god en de wereld zoo voortreffelijk beschreven heeft, maar is ook vervuld ten opzichte van Marcions houding tegenover het Oude Testament: er is een breede schare „zoekers naar God" gekomen, die radicaal willen breken met het O. T. en met alles, wat in het N. T. aan het O. T. herinnert.

Dat die schare veel verder gaat dan Harnack had kunnen vermoeden, is wel buiten tegenspraak, maar, hoe dat zij, in die schare wordt ernst gemaakt met de gedachte van Marcion, dat de hooge god niets te maken kan hebben met de vertelsels van het O. T. en wordt ook ernst gemaakt met den eisch van Harnack, die wilde, dat het Protestantisme brak, radicaal brak met het O. T.

Die eisch luidt: Het O. T. in de 2e eeuw te verwerpen, was een fout, die de groote kerk terecht niet wilde begaan: het in de 16e eeuw te behouden, was een lot, waaraan de Reformatie zich niet kon onttrekken: het echter sinds de 19e eeuw als kanoenieke oorkonde nog in stand te houden, is het gevolg van een religieuze en kerkelijke onmacht.⁶⁶⁾

Die eisch kan ook zóó worden geformuleerd: „Het grootste gedeelte van de bezwaren, die het volk inhrent tegen het Christendom en tegen de waarachtigheid der kerk, komt voort uit het gezag, dat de kerk nog altijd aan het O. T. toekent. Hier schoen schip te maken en in belijdenis en onderricht aan de waarheid de eer te geven, is de groote daad, die nu — vermoedelijk al te laat — van het Protestantisme verlangd wordt."⁶⁷⁾

Thans gaan dus velen dien eisch inwilligen, zoo radicaal, dat duizenden tamme volgelingen van Harnack ervan terugschrikken, en die te vergeefs nu opkomen voor de betrekkelijke waarde van het O. T., maar tevens zoo radicaal, dat velen — en zij moeten zich daarvoor groote offers getroosten — in Gods kracht de wapens opnemen en het kruis gaan dragen om de verdediging van de waarheid, dat God zich geopenbaard heeft, ook door het O. T.

65) Misschien zijn er lezers, die zich aan dezen titel ergeren. Maar voor de menschen, die ik met 't woord „heidenen" op het oog heb, is deze naam een eerbetitel, omdat in dien naam een trouw uitkomt aan de geschiedenis en religie van het Duitse volk. Eere dan toch aan hen, wien eere toekomt! — Zie hiervoor een der „Duitse" geloofsbelijdenissen, art. 1: Wij gelooven, dat God Zich aan ons openbaart in ons Duitse bloed en Duitse geweten, in ons Duitse land en Duitse geschiedenis. Dat is ons Duitisch geloof. Het begrip „heiden" is voor ons geen scheldwoord, maar een eernaam. Wij zijn trotsch op ons Duitisch geloof, ons Noordsch heidendom.

66) Harnack, a.w., pag. 217.

67) Harnack, a.w., pag. 222.

weinig behept met syrisch-afrikaansch-joodsche ideeën.

Anderen zeggen, dat ieder door het verschil in ras wordt bepaald, maar trekken uit het feit, dat de bevolking van Galilea in de dagen van den Heere Jezus zeer gemengd geweest zou zijn, de conclusie, dat de Heere Jezus geen Jood is geweest, maar een Ariër⁷⁶⁾, en dus verwant aan het Germaansche ras, dat ook Arisch is, en sommigen handhaven zoo ook de beteekenis van den apostel Paulus voor Ariërs — hij komt immers uit Tarsis, een plaats met veel gemengde bevolking.⁷⁷⁾

M. VREUGDENHIL.
(Slot volgt.)

76) Zoo bijv.: Chamberlain, Andersen (de man van Marcion!), Molenbroek (zie noot 68) en Rosenberg.

77) Zoo bijv. Chamberlain, die fel anti-semiet is, maar groote waardeering heeft voor Paulus, en zoo ook Andersen. Zij zijn de echte Marcionieten.

UIT DE SCHRIFT

De werkelijkheden der menschen en de waarheid Gods.

Wat is waarheid!
Joh. 19:38.

Goethe heeft eens het weinig dichtertelijke woord geschreven: „ik hoop óók uit de waarheid te zijn, maar dan uit die der vijf zinnen”.

Een uitspraak, die wij eer en meer verwachten zolden van een koud rationalist dan van een fijn-zinnig poëet, wiens dichtertelijke geest hem telkens deed uitstijgen boven de waarneembare werkelijkheden naar de ideële mogelijkheden en wiens gemoed het pijnlijk conflict tusschen die twee zoo diep moest gevoelen.

Toch is de moderne mensch, de mensch-van-nu, nog niet veel verder gekomen dan tot de vage hoop van Goethe.

En die hoop wortelt eigenlijk in... negatie. Zij ontkent namelijk, dat er onder en achter de zintuiglijk-waarneembare werkelijkheid nog een dieper verband der dingen zou liggen.

Dat er behalve de naspeurbare werkelijkheid ook waarheid zou zijn, pure waarheid, omdat alle dingen eerst door den eeuwigen God zijn gedacht en in systeem gezet; en daarna pas zijn gerealiseerd. Zoodat het wezen der dingen en hun onderlinge relaties ook kenbaar zouden zijn, krachtens de openbaring van den hemelschen Uitdenker en Maker. En we dus tot taak zouden hebben ons niet tevreden te stellen met het koninkrijk onzer werkelijkheden, doch te zoeken naar het Koninkrijk der waarheid. Der waarheid omtrent God en goddelijke dingen, den mensch en de menselijke dingen. Dus: aangaande zonde en genade, wereld en kerk, het nu en de toekomst.

En het is wel een sombere verzwaaring geweest van het lijden van Christus, dat Hij, die gekomen was om der waarheid getuigenis te geven, niet is geloofd, zelfs niet is miskend, maar absoluut is genegeerd.

Daarom vroeg Pilatus, toen Jezus van dat Koninkrijk, van Zijn Koninkrijk der waarheid sprak, dat door Zijn getuigenis gebouwd werd: wat is waarheid?

Over het karakter van die vraag of dien uitroep is alle eeuwen door gediscuteerd.

Was het scepticisme? twijfelzucht van een teleurgestelden zoeker? Of agnosticisme? loochening dat waarheidskennis mogelijk is? Of verlangen van een vragende ziel, gelijk meerdere kerkvaders er in meenden te beluisteren? Of een practicisme van licht allooi, nieuwe zakelijkheid?

Dit is in ieder geval zeker: Pilatus stelt zich op den bodem der werkelijkheid. Die is vast. Daarop kan men met beide voeten staan. De waarheid hangt in de lucht, is slechts een denk-beeld, een droombeeld, in nevelen gehuld. Pilatus heeft genoeg aan de bereikte werkelijkheden van zijn hooge carrière en wat daarmee samenhangt. Voor het behoud van die werkelijkheid wil hij waken.

Hij gevoelt niet het minste verlangen de onbekende x uit het problemenboek der wijsgeeren op te lossen, want ieder rekenaar komt tot een eigen uitkomst, en niemand heeft het antwoordenregister, dat de juiste oplossing laat controleeren.

En hier staat nu vóór hem een gebonden en geslagen mensch, die beweert de waarheid te kennen en haar kenbaar en aanvaardbaar voor ons te kunnen maken, en uit de waarheid een koninkrijk te kunnen bouwen dat de toekomst beheerscht. Die ook beweert dat menschen „uit de waarheid” kunnen zijn en dan naar Hem luisteren, den Koning der waarheid.

Och kom! Wat is waarheid? Die vraag stellen is hem genoeg. Hij verwacht of begeert geen antwoord.

De waarheid der vijf zinnen is hem voldoende. Ook deze smaad heeft Jezus zwijgend gedragen, en dat dragen was Hem zielelijden, want Zijn hoogste profetisme werd hier genegeerd, als waar-deloos op zij gezet.

Hier groeit tegelijk de crisis tusschen Wereld

en Kerk, die de eeuwen zal beheerschen, de crisis tusschen leugen en waarheid.

De moderne mensch-van-nu wil geen pure materialist meer zijn. Maar hij is practiciest. Hij wil staan op den bodem der werkelijkheid, der zakelijkheid. Hij laat in het boek zijner wetenschap vele bladen open. Die zijn voor de onkenbare waarheid gereserveerd, pro memorie! Doch die bladen blijven leeg, al dragen ze opschriften met vraagtekens. Daarna beginnen pas de volgeschreven bladen der waargenomen werkelijkheden. En op deze laatste baseert hij zijn leven en zegt dan: „ik hoop ook uit de waarheid te zijn, maar uit die der vijf zinnen”.

Doch als Christus de eerste bladen volschrijven wil met de waarheid die uit God is, dan ontneemt de zondaar hem het boek en vraagt: wat is waarheid? Hij wil de waarheid niet weten. Doch de christen, die den lijdenden Borg als Koning der waarheid leerde kennen en liefhebben, weet dat de waarheid alleen vrij maakt, verheugt zich met diepe zielevreugd over het geopenbaard getuigenis van zijn Heiland in deze verleugende wereld en zegt: „Uw Woord is de waarheid.”

Zoo dankt hij dat deze waarheid den kinderen des Koninkrijks is geopenbaard.

Want een iegelijk, die uit de waarheid is, hoort Christus.

Universoel en internationaal christendom!
De Kerk, draagster en verkondigster der waarheid Gods!

Die door bloed is gekocht.
Dat is waarheid!

F. C. M.

KERKELIJK LEVEN

„Moet dat nu zóó?” (IX.)

Enkele andere symptomen zijn er voorts nog wel aan te wijzen, die bewijzen, dat de leiding in ons kerkelijk leven in den laatsten tijd vrijwel ontbreekt.

Vóór ik verder ga, wil ik even reflecteeren op een opmerking, die tot mijn verwondering iemand deze week mij deed. Hij vond, dat het wel wat te ver ging, als ik zoide, dat de leiding zoek was. Waren de Gereformeerde Kerken dan niet trouw aan de belijdenis? Werd er niet gepreekt overeenkomstig de Schrift? Zou men daarom kunnen zeggen, of mocht men althans den indruk wekken, alsof de Gereformeerde Kerken niet meer waren de wettige kerkformatie?

Tot mijn verwondering, zoo zei ik reeds, hoorde ik deze overigens in alle vriendelijkheid tot mij gekomen opmerking. Want ik verbaas me erover, dat zulke misvattingen mogelijk zijn ten overstaan van wat ik toch nog onlangs over de wettigheid der Gereformeerde Kerken schreef. Daar moge ik dan ook naar verwijzen. Hier vergunne men mij de opmerking, dat de wettigheid van een kerkformatie, gelijk ik reeds ettelijke malen betoogde, voor mijn besef niet afhangt van het aantal „goede” dominees en „goede” preeken. Er kan — ik herhaal het — een periode zijn, waarin er meer „goede” dominees met „beste” preeken in een secte zijn, dan in de wettige kerk; terwijl toch die wettige kerk, naar Calvijn's (door Dr Oorthuys thans in zijn doleantiebestrijding verkeerd uitgewerkte) woord, aanspraak houdt op „den naam en de eer” van die wettige kerk.

Maar die „eer”, waarop de wettige kerk „recht” heeft, móet men haar dan ook geven. Die moeten haar juist zij geven, die haar wettigheid bereid zijn met hand en tand te verdedigen (en zulks dan scherper en daardoor krachtiger, dan pluriformiteits-redenaars het krachtens hun overtuiging kunnen doen). Want men geeft aan de kerk van den Heer (Kurius) Jezus Christus haar recht NIET, indien men haar „eere” naar buiten verdedigt, zonder evenwel tegelijk naar binnen haar zwakheden haar zelf voor te houden. Zulke houding miskent de kerk, maakt er in de practijk een stichtelijke club van, onthoudt haar dus haar eere, en prikkelt het ambt der geloovigen niet meer.

Zondag j.l. sprak ik een kerklid, die mij vertelde, dat hij eens een ouderling, die hem gezegd had: „ik sta al négen jaar in het ambt”, geantwoord had: „zoo kort nog maar? Ik sta al meer dan vijf en twintig jaar in het ambt”, — daarmee doelende op het „ambt aller geloovigen”. Deze broeder had in den kerkeraad geen zitting. Ik ben er zeker van, dat hiertoe ieder het eens is, niet het minst hij, die mij aansprak in boven gemelden zin. Maar dan moeten we ook dat ambt der geloovigen instigeeren. En daaraan meehelpende, dan ook voorts niet verwonderd staan, als iemand zegt: „de leiding is zoek”, zoodra hij aantoonen kan — wat niet tegengesproken werd — dat onder hen, die ambtsalve, of door benoeming in een of andere redactie, leiding geven, de koers nu eens dien, dan weer een anderen kant uit gaat. Want in dat geval ligt in zoo'n uitspraak niet meer, maar ook niet minder opgesloten dan dit: a. onder hen, die op een of andere manier leiding geven, is op veel punten de vaste koers afwezig; b. dit werkt natuurlijk op het leven der kerken, op de bediening van het ambt der geloovigen nadeelig in; het is juist de eere der Gereformeerde Kerken, dat dit zoo wezen moet, want ze vormen geen collegialistisch geregeerd gezelschap, dat met zijn „leiders” geen wezenlijk contact heeft; c. en ten deele is, juist vanwege die gemeenschaps- oefening tusschen de geloovigen in het algemeen, en de

leidende figuren in het bijzonder, toch ook de onzekerheid in de kringen van laatstgenoemden een terugslag op bestaande onzekerheid in de massa der geloovigen zelf. Als de leden der Gereformeerde Kerken in massa be geluid, dat ze vroeger lieten hooren, nog even ster lieten vernemen en doórdringen in de laatste tijden, dan zouden veel leiders het wel hebben nagelaten te doen wat ze hebben gedaan, óf in elk geval zich de moede hebben gegeven, breed en objectief daarvoor hun argu- mentaties te geven, met hartelijke begeerte tot uitwisseling van gedachten. Inplaats daarvan krijgt men vertoo- gen tot staking der gedachtenwisseling, juist ook van den kant dergenen, die van plan zijn, op het door andere afgeraden pad heel kalm verder te gaan.

Na deze tusschen-opmerking, die misverstand afsnij- den wil, wijzen we op de onzekere houding, die men in den laatsten tijd ingenomen ziet inzake de tucht over leden van partijen, unies, bewegingen, welke van o- bijbelsche onderstellingen uitgaan, deze in bepaalde programma's vastleggen of ook min of meer bedek- ze uitspreken in een of andere „staatsleer” of „maat- schappijleer”.

Wat is er op dit punt een tragische, soms benauwende onzekerheid!

Toen de generale synode van 1933 te handelen kreeg over de C.D.U., heeft de rapporteerende commissie (Acta, bl. 180/1) verwezen naar de generale synode van Leeuwarden, 1920, die blijkens Acta, art. 122, heeft uitgesproken, dat „in een organisatie, die zich stelt op den grondslag van den KLASSENSTRIJD, geen plaats is voor een lid eener Gereformeerde Kerk”.

Dat is het negatieve. De commissie had niet te spreken in 1933 over het positieve in de uitspraak van 1920: „dat de kerkeraden de ROEPING hebben om inzonder- heid bij huisbezoek en catechisatie de leden der Kerk te vermanen, zich te voegen bij organisaties, die staan op Christelijken grondslag, tenzij dan dat er bijzondere redenen zijn, waardoor zulk een aansluiting onmogelijk of niet wenschelijk zou zijn” (Leeuwarden, art. 122 Acta bl. 64).

Intusschen verdient dit positieve geluid van 1920 in 1936 wel de aandacht. Evenals enkele passages uit het rapport, dat indertijd (1920) te Leeuwarden te deze- zake is ingediend.

Zoo denk ik aan deze uitspraak: „Vervolgens merkt Uw Commissie op, dat naar haar overtuiging een Generale Synode, in het algemeen en kerkelijke vergadering, geen uitspraken van algemeen aard mag doen, dan die welke rechtstreeks door het Woord Gods worden geboden of er mee kunnen worden bewezen” (bl. 249). Ik denk hierbij aan wat in Leeuwarden 1920 nog niemand in zijn gedachten hebben kon: de N.S.B. — Staat het vast — en ik acht dit zonder eenige redelijke tegenspraak vast te staan — dat rechtstreeks door het Woord Gods (gereformeerd verstaan) kan bewezen worden, dat de N.S.B. in haar geheel door iedereen heel gewoon kerkerand en door elk heel gewoon gemeentelid moet en kan worden veroordeeld als daarmee ten zeerste in haar grondslagen strijdig, dan zou zulk een uitspraak vandaag al ettelijke malen in concrete gevallen móeten zijn geschied. Inplaats daarvan hoort men beweren, dat een kerkeraad of classis voor het doen van zulk een uitspraak wachten moet op een generale synode (feiten zijn bekend). Intusschen laat men de N.S.B.-ers — ik herhaal het — wroeten in het lichaam van Christus, en laten zich leden der kerken, die zich in haar „gevangenschap” hebben gegeven, ertoe verleiden, vlak tegen de roeping van Zondag XII. 2e antwoord in, den God der waarheid in het aangezicht te slaan door het opstellen van onduidelijke formules, die het onchristelijk karakter dezer beweging maskeeren moeten. Men laat de stridende kerk drie jaar pauzeeren; en de strijders tegen de kerk weten inmiddels de „voordeelen” van den wapen- stilstand (want ook als strijd tegen bederf, niet alleen als medicijn alleen is de tucht te zien) grondig uit te buiten. Intusschen krijgt men het tragisch-comische effect, dat de kerken op een kerk-herdenkingssamen- komst bidden: „brenge, Heer, al uw gevangenes weder”, terwijl de gevangenen der N.S.B. duizend- maal erger in de gevangenis der zonde en der baby- nische verwarring en vijandschap beklemd zitten, dan de gevangenen der Haagsche synode, aan wie men dan bij voorkeur denkt in zulk psalmgezang...

Een andere uitspraak uit hetzelfde rapport is deze: „Het spreekt wel vanzelf, dat geen belijder van den Christus, die in liefde tot God en liefde tot den naast- ons de hoofdsom der wet leerde zien, behoort in een vereeniging, die haar leden zou verplichten of althans oproepen tot haat.” Enkele regels verder (nog op bl. 250): „Uw Commissie meent erop te moeten aandringen, dat nooit iemand onder censuur worde geplaatst, tenzij dan, dat, als boven gezegd, het gaat om een organisatie, die zich uitdrukkelijk stelt op een doot Gods Woord verboden grondslag. In DAT geval zou, indien naar de vermaning niet wordt gehoord, tot censuur MORTEN worden overgegaan” (ik spatieer hier en daar).

Zeker, hier is de kwestie van den klassenstrijd. En het staan op den grondslag daarvan wordt als de kern der zaak gezien. Maar wij denken weer aan C.D.U. en N.S.B. Hebben de hier ontwikkelde gedachten ook haar consequenties inzake C.D.U., of N.S.B.? En wordt daarnaar gehandeld? Wordt door alle leiders der Gereformeerde Kerken erop aangestuurd, dat hier- naar gehandeld wordt? Twee vragen, die we terwille van de ruimte bewaren tot een volgenden keer.

K. S.

De verbondsg...
theologie tot on...
de bepaling van...
dat van „medes...
ditatieve betee...
Dat dit voor...
breed te ontwik...
artikelen. Missc...
gelegenheid vo...
machters theorie...
kottagegefuhl” do...
in het licht va...
„nigige” relat...
het verbond S...
met de fictie v...
gefuhl”, en wijl...
deugdelijks ten a...
GIGKEITSgefuhl...
kort en veel te...
van onze lezers...
en dit wat dult...
Thans echter...
werker-God...
bondsgedachte...
streeks de vraag...
sterkegraad, me...
hoeyd daarberk...
door herstellen...
ens Gods openk...
sich en wat...
sicht) ook in e...
In het kort nu...
mans gecritiseer...
en hierop neer...
a) God heeft...
den mensch ee...
schapen als beg...
gangs-beschikk...
zich doen gold...
breken).
b) Dit verbon...
vanden den zún...
moechen God er...
mensch, een vres...
God bindt zich...
aan God; beiden...
zonden bepaald...
oorderscheiden...
wenscht) van...
natuur” en doc...
c) Dat dit ve...
Oftstaan, en o...
Jón-sijdtige”.
ling. Het onein...
de mensch word...
ze eeuwen lang...
lar.
d) Dat dit „ó...
sovereine besch...
gen a a k t won...
bekendmaking g...
ntrede van der...
mensch óerst ee...
„aanzetting”...
manieren, gronc...
vervolgens, na d...
de vraag voor...
we willen zijn...
bepalingen van...
„in” te „t...
verbond nu oec...
making van het...
beschikkin...
rische moment...
d.w.z. als de m...
als het diploma...
existentieel. De...
van de oer-term...
weldaden v...
tracht is, dat v...
Met andere woo...
tusschen God en...
in en door een...
achteraf óó...
verbondstermen...
tusschen God en...
wezen voor wie...
di-pleurisch, me...
haakjes — de...
verschrikkelijk...
als geloovige, in...
(en gesproken-h...
eindige qualitat...
indien men UT...
VERKEER (ven...
daag slechts d...
mensch behoort...
(m.a.w. IN di...
achteraf ha...
moment der go...
eerste dagen va...
leef eerst, DI...
punt zijn mens...
als van het MO...
bond.